

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Володільцям та розпорядникам
персональних даних, які
обробляють персональні дані у
сфері охорони здоров'я**

Відповідно до статті 101 Конституції України парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений).

Статтями 22, 23 Закону України «Про захист персональних даних» (далі – Закон) Уповноваженому надані повноваження щодо парламентського контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних.

Керуючись пунктом 6 частини першої статті 23 Закону надаю рекомендації щодо деяких питань практичного застосування законодавства про захист персональних даних під час обробки персональних даних у сфері охорони здоров'я.

1. Щодо підстав для обробки персональних даних.

Статтею 32 Конституції України передбачено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Згода суб'єкта персональних даних є лише однією з шести підстав для обробки персональних даних, передбачених статтею 11 Закону. За наявності підстав визначених пунктами 2-6 частини першої статті 11 Закону, обробка персональних даних здійснюється без згоди суб'єкта персональних даних.

Так, згідно з пунктами 2 та 5 частини першої статті 11 Закону підставами для обробки персональних даних є дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень, а також необхідність виконання обов'язку володільця персональних даних, який передбачений законом.

Також відповідно до роз'яснень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 не можна обумовлювати реалізацію законодавчо встановлених прав наданням особою згоди на обробку її персональних даних.

Необхідно зазначити, що, зокрема, згідно з пунктом б частини другої статті 7 Закону заборона щодо обробки персональних даних, що стосуються здоров'я не застосовується, якщо обробка персональних даних необхідна в цілях охорони здоров'я для:

встановлення медичного діагнозу, для забезпечення піклування чи лікування або надання медичних послуг, моніторингу відповідності встановленим умовам надання таких послуг (у тому числі умовам договорів про медичне обслуговування населення та договорів про реімбурсацію за програмою медичних гарантій), функціонування електронної системи охорони здоров'я за умови, що такі дані обробляються медичним працівником, фахівцем з реабілітації або іншою особою закладу охорони здоров'я, реабілітаційного закладу чи фізичною особою - підприємцем, яка одержала ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та її працівниками, на яких покладено обов'язки щодо забезпечення захисту персональних даних та поширюється дія законодавства про лікарську таємницю, працівниками центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення, працівниками закладу, що здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд та діяльність у галузі громадського здоров'я, який одержав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, на яких покладено обов'язки щодо забезпечення захисту персональних даних;

контролю якості надання медичних послуг за умови, що такі дані обробляються працівниками центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості надання медичних послуг;

обміну інформацією про фінансування медичних послуг та послуг у сфері охорони здоров'я за умови, що такі дані обробляються працівниками Фонду соціального страхування України, Пенсійного фонду України, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, на яких покладено обов'язки щодо забезпечення захисту персональних даних.

Таким чином, якщо наявні визначені законом підстави для обробки персональних даних, отримання у суб'єкта персональних даних згоди на обробку персональних даних буде надмірним та не є потрібним.

2. Щодо повідомлення суб'єкта персональних даних.

Частиною другою статті 12 Закону передбачено, що суб'єкт персональних даних повідомляється про володільця персональних даних, склад та зміст зібраних персональних даних, свої права, визначені цим Законом, мету збору персональних даних та осіб, яким передаються його персональні дані: в момент збору персональних даних, якщо персональні дані збираються у суб'єкта персональних даних; в інших випадках протягом тридцяти робочих днів з дня збору персональних даних, крім випадків, встановлених законом.

Також відповідно до частини першої статті 21 Закону про передачу персональних даних третій особі володілець персональних даних протягом десяти робочих днів повідомляє суб'єкта персональних даних, якщо цього вимагають умови його згоди або інше не передбачено законом.

Повідомлення, зазначені у частині першій цієї статті, не здійснюються у разі:

- 1) передачі персональних даних за запитами при виконанні завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом;
- 2) виконання органами державної влади та органами місцевого самоврядування своїх повноважень, передбачених законом;
- 3) здійснення обробки персональних даних в історичних, статистичних чи наукових цілях;
- 4) повідомлення суб'єкта персональних даних відповідно до вимог частини другої статті 12 цього Закону.

Про зміну, видалення чи знищення персональних даних або обмеження доступу до них володілець персональних даних протягом десяти робочих днів повідомляє суб'єкта персональних даних, а також суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, яким ці дані було передано.

Таким чином, володільцю персональних даних необхідно забезпечити повідомлення суб'єкта персональних даних у визначених законодавством випадках.

3. Щодо повідомлень, які підлягають направленню Уповноваженому.

Відповідно до статті 9 Закону володілець персональних даних повідомляє Уповноваженого про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, упродовж тридцяти робочих днів з дня початку такої обробки.

Види обробки персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, та категорії суб'єктів, на яких поширюється вимога щодо повідомлення, визначаються Уповноваженим.

Повідомлення про обробку персональних даних подається за формою та в порядку, визначеними Уповноваженим.

Володілець персональних даних зобов'язаний повідомляти Уповноваженого про кожну зміну відомостей, що підлягають повідомленню, упродовж десяти робочих днів з дня настання такої зміни.

Згідно зі статтею 24 Закону в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, а також у володільцях чи розпорядниках персональних даних, що здійснюють обробку персональних даних, яка підлягає повідомленню відповідно до цього Закону, створюється (визначається) структурний підрозділ або відповідальна особа, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці. Інформація про зазначений структурний підрозділ або відповідальну особу повідомляється Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, який забезпечує її оприлюднення.

Процедуру та форму повідомлення Уповноваженого про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних та про структурний підрозділ або відповідальну особу визначено Порядком повідомлення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації, затвердженим наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 № 1/02-14 (далі – Порядок повідомлення).

Відповідно до Порядку повідомлення обробка персональних даних, зокрема, про стан здоров'я є такою, що становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних.

Таким чином, обробка персональних даних про стан здоров'я передбачає направлення повідомлення до Уповноваженого про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, а також повідомлення про структурний підрозділ або відповідальну особу.

4. Щодо забезпечення права пацієнта на доступ до його персональних даних, зокрема, медичної інформації та копій медичної документації.

Статтею 32 Конституції України передбачено, що кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Відповідно до статті 39 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» пацієнт, який досяг повноліття, має право на отримання достовірної і повної інформації про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються його здоров'я. Батьки (усиновлювачі), опікун, піклувальник мають право на отримання інформації про стан здоров'я дитини або підопічного. Медичний працівник зобов'язаний надати пацієнтові в доступній формі інформацію про стан його здоров'я, мету проведення запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, у тому числі наявність ризику для життя і здоров'я. Якщо інформація про хворобу пацієнта може погіршити стан його здоров'я або погіршити стан здоров'я фізичних осіб, визначених частиною другою цієї статті, зашкодити процесові лікування, медичні працівники мають право надати неповну інформацію про стан здоров'я пацієнта, обмежити можливість їх ознайомлення з окремими медичними документами.

Згідно із пунктами 3 та 4 частини другої статті 8 Закону суб'єкт персональних даних має право на доступ до своїх персональних даних; отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту,

крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних.

Так, відповідно до частини шостої статті 16 Закону суб'єкт персональних даних має право на одержання будь-яких відомостей про себе у будь-якого суб'єкта відносин, пов'язаних з персональними даними, за умови надання інформації про прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання (місце перебування) і реквізити документа, що посвідчує фізичну особу, яка подає запит, крім випадків, установлених законом.

Згідно з частиною п'ятою статті 16 Закону строк вивчення запиту на предмет його задоволення не може перевищувати десяти робочих днів з дня його надходження. Протягом цього строку володілець персональних даних доводить до відома особи, яка подає запит, що запит буде задоволено або відповідні персональні дані не підлягають наданню, із зазначенням підстави, визначеної у відповідному нормативно-правовому акті. Запит задовольняється протягом тридцяти календарних днів з дня його надходження, якщо інше не передбачено законом.

Статтею 19 Закону визначено, що доступ суб'єкта персональних даних до даних про себе здійснюється безоплатно.

Таким чином, володільцям персональних даних із дотриманням вимог щодо захисту персональних даних необхідно забезпечити права пацієнта на доступ до його персональних даних, зокрема, медичної інформації та копій медичної документації.

5. Щодо забезпечення права членів сім'ї пацієнта на ознайомлення з висновками щодо причин смерті пацієнта.

Згідно з частиною другою та третьою статті 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Статтею 5 Закону України «Про інформацію» передбачено, що кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

У статті 7 Закону України «Про поховання та похоронну справу» зазначено, що держава гарантує конфіденційність інформації про померлого. Надання такої інформації здійснюється відповідно до Закону України «Про інформацію».

Відповідно до частини п'ятої статті 39 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» у разі смерті пацієнта члени його сім'ї або інші уповноважені ними фізичні особи мають право бути присутніми при дослідженні причин його смерті та ознайомитися з висновками щодо причин смерті, а також право на оскарження цих висновків до суду.

Таке ж положення міститься і у частині четвертій статті 285 Цивільного кодексу України.

Враховуючи викладене, особа може подати звернення та отримати інформацію, визначену частиною п'ятою статті 39 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», частиною четвертою статті 285 Цивільного кодексу України, про померлого члена сім'ї, зокрема, за умови надання копії документа, який засвідчує, що особа була членом сім'ї померлого або в інших випадках, передбачених чинним законодавством.

Закон України «Про інформацію» не містить спеціального засобу звернення та строків розгляду. З огляду на зазначене засобом звернення може бути заява, подана відповідно до Закону України «Про звернення громадян».

6. Щодо затвердження порядку обробки персональних даних.

Згідно зі статтею 6 Закону мета обробки персональних даних має бути сформульована в законах, інших нормативно-правових актах, положеннях, установчих чи інших документах, які регулюють діяльність володільця персональних даних, та відповідати законодавству про захист персональних даних.

Загальні вимоги до обробки та захисту персональних даних суб'єктів персональних даних передбачено у Типовому порядку обробки персональних даних, затвердженому наказом Уповноваженого від 08.01.2014 № 1/02-14 (далі – Типовий порядок).

Володільці, розпорядники персональних даних самостійно визначають порядок обробки персональних даних, враховуючи специфіку обробки персональних даних у різних сферах, відповідно до вимог, визначених Законом та Типовим порядком.

Відповідно Типового порядку володільць визначає:

- 1) мету та підстави обробки персональних даних;
- 2) категорії суб'єктів персональних даних;
- 3) склад персональних даних;
- 4) порядок обробки персональних даних, а саме:
 - спосіб збору, накопичення персональних даних;
 - строк та умови зберігання персональних даних;
 - умови та процедуру зміни, видалення або знищення персональних даних;
 - умови та процедуру передачі персональних даних та перелік третіх осіб, яким можуть передаватися персональні дані;
 - порядок доступу до персональних даних осіб, які здійснюють обробку, а також суб'єктів персональних даних;
 - заходи забезпечення захисту персональних даних;

- процедуру збереження інформації про операції, пов'язані з обробкою персональних даних та доступом до них.

Володілець, розпорядник персональних даних вживають заходів щодо забезпечення захисту персональних даних на всіх етапах їх обробки, у тому числі за допомогою організаційних та технічних заходів. Володілець, розпорядник персональних даних самостійно визначають перелік і склад заходів, спрямованих на безпеку обробки персональних даних, з урахуванням вимог законодавства у сферах захисту персональних даних, інформаційної безпеки.

Захист персональних даних передбачає заходи, спрямовані на запобігання їх випадкових втрати або знищення, незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних.

Згідно з пунктом 3.4. Типового порядку організаційні заходи охоплюють:

- визначення порядку доступу до персональних даних працівників володільця/розпорядника;

- визначення порядку ведення обліку операцій, пов'язаних з обробкою персональних даних суб'єкта та доступом до них;

- розробку плану дій на випадок несанкціонованого доступу до персональних даних, пошкодження технічного обладнання, виникнення надзвичайних ситуацій;

- регулярне навчання співробітників, які працюють з персональними даними.

З метою забезпечення безпеки обробки персональних даних вживаються спеціальні технічні заходи захисту, у тому числі щодо виключення несанкціонованого доступу до персональних даних, що обробляються та роботі технічного та програмного комплексу, за допомогою якого здійснюється обробка персональних даних.

Таким чином, володільцю персональних даних необхідно затвердити порядок обробки персональних даних та план дій на випадок несанкціонованого доступу до персональних даних, пошкодження технічного обладнання, виникнення надзвичайних ситуацій.

7. Щодо захисту персональних даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних.

Згідно зі статтею 24 Закону володільці, розпорядники персональних даних та треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних.

Також частиною третьою статті 10 Закону передбачено, що використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових

або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом.

Відповідно до статті 40 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

Необхідно зазначити, що статтею 145 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за умисне розголошення лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки.

Також статтею 188-39 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту персональних даних, статтею 182 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу.

Таким чином, володільцям та розпорядникам персональних даних необхідно забезпечити захист персональних даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних, а також отримати від працівників, які працюють з персональними даними, письмові зобов'язання про нерозголошення персональних даних.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

